

رام - نوزدهم آذر

شروین وکیلی

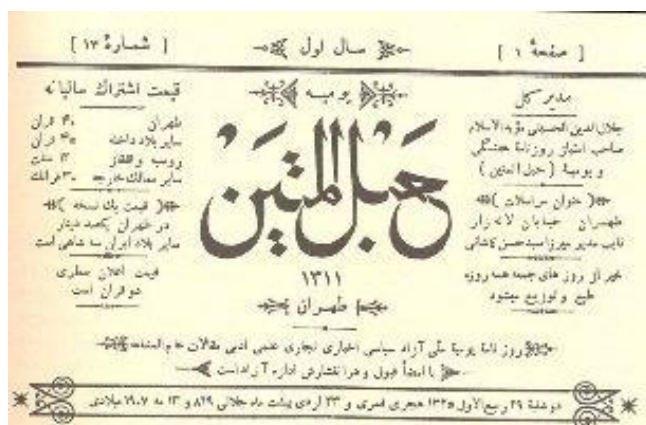
رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

نوزدهم آذر

روز جمعه نوزدهم آذر سال ۱۲۸۸ روسها ۲۱۰۰ سرباز در گیلان پیاده کردند و طی سه روز بعد به غارت خانه‌ها و کشتار نیروهای مقاومت مردمی روی آوردند و سه تن از دلیران گیلک به نامهای فیروز حمال باشی، ابوالحسن کرجی‌بان و

علی صراف توپچی را به دار آویختند. نه سال بعد در ۱۲۹۷ به دستور وثوق‌الدوله که صدراعظم بود، یک گردان مجهز ژاندارم برای دستگیری رجبعلی راهزن و تفنگدارانش به سمت گلپایگان حرکت کرد. در همین روز دولت انگلیس طی نامه‌ای تمامیت و استقلال ایران را تضمین کرد و پذیرفت که قرار داد ۱۹۰۷ م را لغو کند، و البته چاره‌ای هم نداشت چون طرف دیگر قرارداد یعنی روسیه‌ی تزاری با انقلاب بلشویکی از هستی ساقط شده بود. انگلستان برای حفظ منافع خود در ایران در پی دلجویی از ایرانیان بود و در همین نامه پلیس جنوب را به ایران واگذار کرد و کمک خود به دولت ایران را از دویست هزار تومان به سیصد هزار تومان افزایش داد.

در چنین روزی به سال ۱۳۰۹ سید جلال‌الدین مؤیدالاسلام مدیر روزنامه حبل المتین که همکار میرزا ملکم خان و سید جمال‌الدین اسدآبادی بود، پیش از ظهر در دفتر خویش واقع در کلکته در اثر حمله‌ی قلبی درگذشت. در ۱۳۲۵ ارتش ایران به تبریز وارد شد و شهر را به طور رسمی از عمال فرقه‌ی دموکرات آذربایجان

که دست‌نشانده‌ی شوروی‌ها بودند پس گرفت. البته پیش از ورود ارتش به شهر خود مردم تبریز به پا خاسته بودند و ۴۲۱ تن از فرقه‌ای‌ها که دستشان به خون مردم آلوده بود را کشته بودند.

در نوزدهم آذر سال ۱۳۳۰ پنجاه نفر از مخالفان دکتر مصدق در مجلس تحصن کردند و همزمان ۴۵ نفر روحانی در مسجد سپهسالار تحصن کردند، هرچند گروه دوم با دخالت پلیس از مسجد رانده شدند. سی و شش سال بعد (۱۳۶۳) برخی از همفکران همان روحانیون قدرت را در دانشگاه‌ها دست داشتند و نام شورای عالی انقلاب فرهنگی را به شورای تدوین کتابهای دانشگاهی تغییر دادند.

در این میان به سال ۱۳۴۲ زنگبار که قلمروی از بازرگانان ایرانی در آفریقا بود از انگلستان استقلال یافت و جمشید پسر عبدالله (تصویر زیر) به عنوان سلطان زنگبار رسمیت یافت. در همین روز خلیفه عبدالله حسن خلیفه انقلابی یمنی که با استعمار انگلستان ستیز می‌کرد در فرودگاه عدن با انفجار یک بمب هیأت فرماندهی انگلیسی‌های حاکم بر یمن را مورد حمله قرار داد. در نتیجه معاون فرماندار یمن به قتل رسید و

فرماندار و سی و پنج مقام عالی‌رتبه‌ی انگلیسی زخمی شدند.

در سال ۱۳۸۵ بیش از یک میلیون لبنانی در بزرگترین اعتراض جمعی تاریخ این کشور در بیروت برای برکناری دولت به تحصن نشسته اقدام کردند، و در ۱۳۹۵ انفجار دو بمب در ورزشگاه فوتبال استانبول به مرگ ۳۸ نفر و زخمی شدن ۱۶۶ تن انجامید.

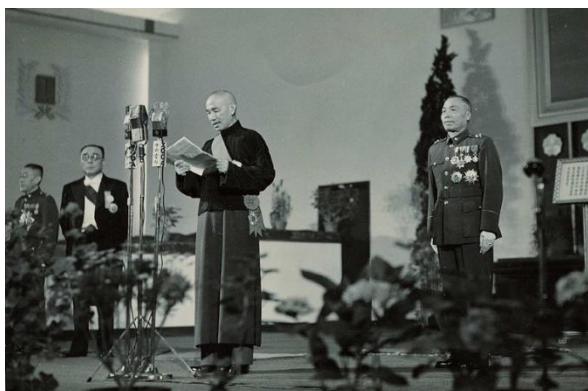
اتحادیه‌ی کامبرای

نبرد پلونا

در تاریخ سیاسی جهان نوزدهم آذرماه با چندین رخداد مصادف بوده است. در سال ۸۸۷ سران دولتهای اروپایی (پاپ، لویی دوازدهم فرانسه، ماکسیمیلیان اول امپراتور روم مقدس و فردیناند دوم آراگون) اتحادیه‌ی کامبرای را بر ضد اقتدار ونیز تشکیل دادند، دو سال بعد در ۸۸۹ ناوگان پرتغال به فرماندهی آلفونسو دو آلبوکرک بر سلطان بیجاپور پیروز شد و گوا را فتح کرد. استعمار پرتغالی‌ها در این سرزمین تا ۴۵۱ سال بعد دوام آورد. در ۱۲۵۶ ارتش روسیه پس از پنج ماه محاصره شهر پلونا را فتح کرد و بیست و پنج هزار سپاهی عثمانی مدافع شهر ناگزیر تسلیم شدند. این پیروزی در استقلال بلغارستان از عثمانی نقشی چشمگیر ایفا کرد.

در ۱۲۸۵ تئودور روزولت رئیس جمهور آمریکا به خاطر میانجیگری در جنگ روس و ژاپن جایزه‌ی نوبل صلح را ربود و به این ترتیب اولین آمریکایی دریافت کننده‌ی جایزه‌ی نوبل شد، در ۱۳۱۱ تایلند به پادشاهی مشروطه تبدیل شد، و در ۱۳۲۸ نیروهای کمونیست شهر چنگ‌دو که واپسین شهر زیر تسلط کومین‌تانگ (دولت ملی چین) بود را محاصره کردند. در ۱۳۶۲ هم با به قدرت رسیدن رئیس جمهور رائول آلفونسین مردم‌سالاری بار دیگر به آرژانتین بازگشت.

رهبران کومین تانگ

ساخیاگین البیگ درج

در ۱۳۶۸ در اولین تظاهرات آزادی خواهانه‌ی مردم مغولستان، ساخیاگین البیگ درج که رهبری اعتراضها را بر عهده داشت استقرار دموکراسی را اعلام کرد و جنبشی اجتماعی برای پایان دادن به سلطه‌ی سرکوبگرانه‌ی حزب کمونیست مغولستان آغاز شد که پس از گذر هشت سال به رهایی این کشور از شر آن حزب انجامید، و در ۱۳۷۵ نلسون ماندلا قانون اساسی تازه‌ی آفریقای جنوبی را اعلام کرد.

این روز از نظر حقوق بین الملل هم از این نظر اهمیت دارد که در ۱۳۲۷ سند کنوانسیون حقوق بشر در سازمان ملل به امضا رسید، در ۱۳۶۳ شورای عمومی سازمان ملل کنوانسیون ضد شکنجه را به تصویب رساند، و در ۱۳۵۷ مناخیم بگین و انور سادات به خاطر صلح میان اعراب و اسرائیل به طور مشترک جایزه‌ی صلح نوبل را گرفتند.

نوزدهم آذر با طیفی وسیع از رخدادهای فرهنگی و اجتماعی هم قرین بوده است. در ۸۹۹ مارتین لوتر فرمان پاپ به نام Exsurge Domine که در آن او را تکفیر کرده بود را بیرون کلیسای ویتنبرگ سوزاند، در ۱۰۶۳ ادموند هالی مقاله‌ی نیوتن درباره‌ی معادله بندی نیروی گرانش و اصلاح آرای کپلر در این زمینه را برای انجمن سلطنتی علوم خواند، در ۱۱۷۸ فرانسه یکای متر را به عنوان واحد طول رسمی اش برگزید.

در دنیای ادبیات هم رخدادهای مهم این روز چنین بوده که در ۱۲۶۳ مارک تواین کتاب ماجراهای هاکلبری فین را چاپ کرد، در ۱۲۸۰ نخستین مراسم اهدای جایزه‌ی نوبل برگزار شد، در ۱۲۸۸ سلما لاگرلوف

اولین زنی شد که جایزه‌ی ادبیات نوبل را دریافت می‌کرد، و در ۱۳۳۲ این جایزه‌ی را به وینستون چرچیل دادند.

رائول آلفونسین

سلما لاگروف

رخداد جالب توجه دیگر این روز آن بود که در ۱۲۸۶ در جریان شورشهای «سگ قهوه‌ای» حدود هزار دانشجوی پزشکی در لندن با حدود چهارصد پلیس بر سر اجرای مراسمی برای یادبود جانوران تشریح شده به زد و خورد پرداختند! این درگیری‌ها زمانی شروع شد که یک گروه فمینیست سوئدی به تشریح یک سگ قهوه‌ای در دانشکده‌ی پزشکی اعتراض کردند و آن را وحشیانه دانستند و انجمن مبارزه با تشریح جانوران بیانیه‌های تندی در این زمینه صادر کرد. ویلیام بیلیس دانشمند انگلیسی که تشریح این سگ را در دانشگاه و در برابر شصت دانشجو انجام داده بود، پزشکی نامدار بود که به خاطر کشف هورمون‌ها و ساختن داروهایی بر مبنای پژوهش‌اش بر سگها شهرت داشت. او از صادر کنندگان این بیانیه‌ها شکایت کرد و برنده شد. مخالفان تشریح یک تندیس برنزی از سگ قهوه‌ای درست کردند و در سال ۱۲۸۵ آن را به نمایش گذاشتند و بر آن کتیبه‌ای حک کردند که مایه‌ی خشم دانشجویان و دانشمندان شد. حمله‌ی پیاپی دانشجویان برای تخریب آن و دفاع فمینیست‌ها و اعضای اتحادیه‌های کارگری که با پلیس پشتیبانی می‌شدند به دوقطبی شدن جامعه و جبهه‌بندی دیرپایی انجامید که اوج آن همین درگیری‌ها بود.

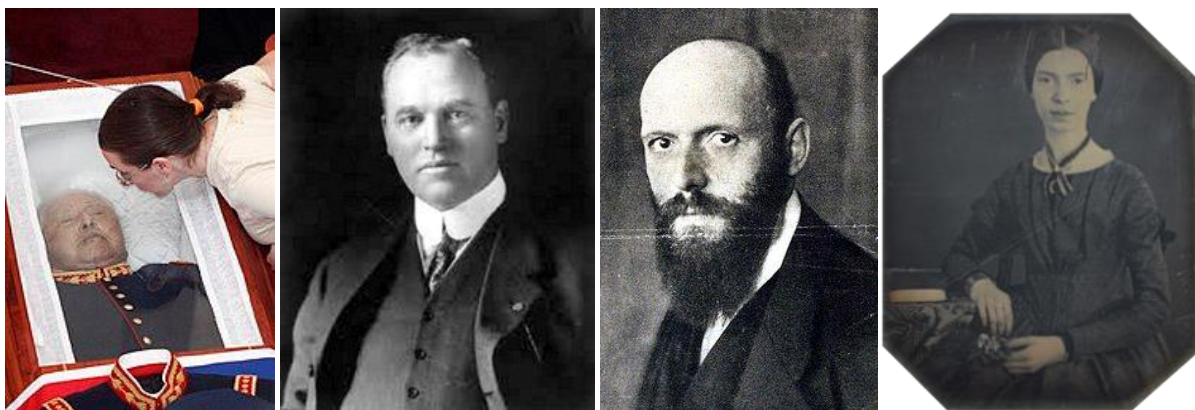

تندیس یادبود سگ قهوه‌ای

ویلیام بیلیس

یک جفت واقعه‌ی جالب دیگر این روز آن که در ۱۳۴۷ بزرگترین دزدی تاریخ ژاپن که با ربوده شدن سیصد میلیون ین همراه بود رخ نمود. ربایندگان این پول هرگز شناسایی و دستگیر نشدند. در همین روز اولین چراغ راهنمایی و رانندگی در بیرون کاخ وست‌مینستر انگلستان کار گذاشته شد. این چراغها دو رنگ سبز و قرمز داشتند و در شب با گاز روشن می‌شدند و شکل‌شان از روی چراغهای مشابه خط راه‌آهن اقتباس شده بود.

آگوستو پینوشه

هوراس الگین داج

اتو نویرا

امیلی دیکینسون

در میان کسانی که با حوزه‌ی تمدن ایرانی پیوند دارند، مهمترین کسی که در این روز درگذشته و خارج از قلمرو جغرافیایی ایران زمین نیز زاده و زیسته است، محمد بن احمد ابن رشد فیلسوف اندلسی است که در چنین روزی به سال ۵۷۷ در مراکش درگذشت. فخرالملوک رضوان حاکم سلجوقی حلب هم در ۴۹۲ جان سپرد. در مقابل در ۱۲۲۲ میرزا ابوطالب زنجانی و میرزا علی خان امین‌الدوله صدراعظم ایران همزمان زاده شدند. در ۱۳۰۵ هم جواد نوربخش که بعدتر پیر سلسله نعمت‌اللهی شد در کرمان زاده شد. از میان ایرانیان در ۱۲۰۹ امیلی دیکینسون شاعر آمریکایی و در ۱۲۶۱ اتو نویرا جامعه‌شناس و فیلسوف آلمانی زاده شدند. آلفرد نوبل (۱۲۷۵)، هوراس الگین داج بنیانگذار شرکت خودروسازی داج (۱۲۹۹)، و آگوستو پینوشه دیکتاتور شیلی (۱۳۸۵) هم در این روز درگذشته‌اند.